

Віталій ФІЗЕР

здобувач освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування», ЗУНУ
(науковий керівник: к. е. н., доцент, доцент кафедри
менеджменту, публічного управління та персоналу ЗУНУ
Лідія КРУП'ЯК)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОСВІТИ В ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

У контексті реформування системи публічного управління в Україні освіта набуває статусу стратегічного ресурсу розвитку територіальних громад, який визначає їхню спроможність до інновацій, соціальної стабільності та економічного зростання. Децентралізаційні реформи в Україні надали громадам розширені повноваження щодо управління освітньою сферою. Саме громада стає первинною ланкою публічного управління, відповідальною за забезпечення якісних освітніх послуг та створення сприятливих умов для розвитку особистості. При цьому розвиток освіти в територіальній громаді є ключовою умовою соціально-економічного зростання, підвищення людського потенціалу та зміцнення конкурентоспроможності місцевого простору.

Освіта виступає не лише як система передачі знань, а й як інструмент формування інтелектуального, культурного та інноваційного ресурсу громади. Це означає, що ефективний розвиток освіти стає складовою стратегічного планування територіальної громади, інтегрованою в загальну систему місцевого економічного і соціального розвитку. Саме громада відповідає за оптимізацію освітньої мережі, визначає пріоритети освітнього розвитку, ефективне використання ресурсів, забезпечення доступності та якості освітніх послуг. Відтак, розвиток освіти набуває характеру не лише педагогічного чи соціального процесу, а й управлінського завдання стратегічного рівня. У сфері освіти це

означає, що саме громада визначає пріоритети освітнього розвитку, розподіляє ресурси, формує мережу навчальних закладів і відповідає за якість освітніх послуг. Такий підхід сприяє гнучкості управлінських механізмів, ефективнішому використанню бюджетних коштів і зростанню довіри населення до влади.

Поняття «розвиток освіти» у контексті територіальної громади охоплює комплекс цілеспрямованих змін, спрямованих на вдосконалення організаційних, кадрових, матеріально-технічних, фінансових і змістових компонентів освітнього процесу. Водночас, це не тільки кількісне розширення освітньої мережі, а передусім якісні трансформації, що забезпечують відповідність освіти потребам громади, регіону та держави. Розвиток освіти є безперервним процесом удосконалення системи управління, взаємодії суб'єктів освітнього простору, оновлення методів навчання та виховання, інтеграції інноваційних підходів у діяльність освітніх закладів.

Сутність розвитку освіти полягає у послідовному вдосконаленні освітньої системи відповідно до потреб суспільства, держави та конкретної громади. Це процес, що охоплює не лише модернізацію інфраструктури, кадрового потенціалу й управлінських механізмів, а й зміну освітньої парадигми - від централізованої моделі до децентралізованої, орієнтованої на автономію, партнерство і відповідальність місцевих суб'єктів [1].

Важливим аспектом розвитку освіти є забезпечення її відповідності принципам сталості, інноваційності та інклюзивності. Освітня система громади повинна не лише відтворювати кадровий потенціал, а й сприяти формуванню нової генерації громадян, здатних до критичного мислення, підприємливості, участі в суспільному житті. Відтак, розвиток освіти - це «водночас індикатор ефективності місцевого самоврядування та чинник довгострокового розвитку громади» [2].

Сучасна наука розглядає управління розвитком освіти в територіальній громаді як «інтегративну категорію», що поєднує елементи системності, процесності, інституційної стабільності, компетентнісного розвитку та інноваційного потенціалу. Їх поєднання формує науково-методологічну основу для створення ефективної моделі управління освітою, яка відповідає викликам децентралізованого суспільства та потребам сталого розвитку громади. Проте, основу ефективного функціонування освітньої системи на місцевому рівні становить нормативно-правове забезпечення розвитку освіти в територіальній громаді, яке гарантує реалізацію конституційного права громадян на якісну і доступну освіту. Саме правова база визначає межі компетенцій органів місцевого самоврядування, механізми фінансування, стандарти якості освітніх послуг і процедури взаємодії між державними та місцевими інституціями.

В контексті управління розвитком освіти, якість освіти є «ключовим чинником забезпечення сталого соціально-економічного розвитку територіальної громади, адже саме від рівня освіченості населення залежить її конкурентоспроможність, інноваційна активність та здатність до саморозвитку» У сучасних умовах, питання якості набуває особливого значення, оскільки громади отримують повноваження не лише щодо фінансування та утримання закладів освіти, але й щодо стратегічного планування їх розвитку, створення внутрішньої системи забезпечення якості та моніторингу освітніх результатів.

Роль якості освіти у розвитку територіальної громади полягає у формуванні людського потенціалу, здатного реалізовувати локальні стратегії розвитку та залучати інвестиції через підвищення рівня компетентностей і професійної підготовки мешканців. Якісна освіта виступає фундаментом соціальної згуртованості, сприяє інтеграції громади у регіональний та національний простір, а також забезпечує її адаптивність до викликів сучасності - цифровізації,

глобалізації, воєнних та економічних криз. Разом з тим, особливості забезпечення якості освіти в територіальній громаді визначаються такими чинниками, як: інституційна автономія освітніх закладів, що дозволяє гнучко реагувати на потреби громади; інтеграція освітньої політики у стратегію розвитку громади, що забезпечує узгодженість цілей і ресурсів; участь громадськості та батьківських комітетів у прийнятті управлінських рішень, що підвищує прозорість і відповідальність; створення системи внутрішнього та зовнішнього моніторингу якості освіти, орієнтованої на результати навчання і компетентнісний підхід».

Важливою умовою управління якістю освіти є впровадження сучасних менеджмент-технологій: стратегічного планування, проєктного управління, моніторингу ефективності педагогічної діяльності, оцінювання освітнього середовища за індикаторами Державної служби якості освіти України. Ефективна система управління якістю освіти має ґрунтуватися на принципах відкритості, партнерства, інноваційності та сталого розвитку. Відтак, якість освіти в територіальній громаді виступає не лише показником ефективності управління освітньою сферою, але й визначальним чинником розвитку всієї громади.

Розвиток освіти в умовах децентралізації управління є складним соціально-економічним і управлінським процесом, що спрямований на забезпечення сталого функціонування, оновлення змісту, форм і методів освітньої діяльності, а також підвищення якості освітніх послуг на місцевому рівні.

Отже, сутність управління розвитком освіти в територіальній громаді полягає у створенні умов для постійного вдосконалення освітнього процесу, управлінських практик і ресурсного забезпечення з метою задоволення потреб населення та зміцнення соціально-економічного потенціалу громади. Необхідність цього процесу впливає із суспільного запиту на якісну освіту, викликів

сучасної економіки знань та посилення ролі громади у реалізації державної освітньої політики на місцевому рівні.

Список використаних джерел:

1. Лукіна Т. О. Менеджмент освіти: теорія, практика, інновації. К.: Логос, 2021. 256 с.
2. Лопушинський І. П. Механізми державного управління розвитком освіти в умовах децентралізації: монографія. Київ: НАДУ при Президентові України, 2019. 246 с.